

Læreplan i vg3 bilsalmakerfaget

Fastsatt som forskrift av Utdanningsdirektoratet 15.juni 2021 etter delegasjon i brev av 13. september 2013 fra Kunnskapsdepartementet med hjemmel i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 3-4 første ledd.

Gjelder fra 01.08.2022

Om faget

Fagets relevans og sentrale verdier

Vg3 bilsalmakerfaget handler om å bygge opp, konstruere og sy interiør og eksteriør til ulike framkomstmidler ved bruk av et bredt utvalg av kunst- og naturmaterialer. Gjennom praktisk arbeid i tradisjonelle og nye søm- og formingsteknikker for nyproduksjon og reparasjoner utvikler lærlingene kunnskap om sammenhengen mellom materialvalg og varige bilsalmakerprodukter. Faget skal utvikle yrkesutøvere som kan dekke behovet for å utvikle, produsere, reparere og restaurere ulike bilsalmakerprodukter til et bredt spekter av private og offentlige kunder.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnet for opplæringen. Vg3 bilsalmakerfaget skal ruste lærlingene til å utvikle produkter med utgangspunkt i bærekraft, kvalitet, kultur og historie. Lærlingene skal oppleve mestring og finne sin egen faglige identitet gjennom å utvikle håndlag og reflektere over håndverksutførelsen i arbeid med bilsalmakerprodukter. Faget viderefører tradisjonell håndverkskunnskap og tar vare på ressurser for framtiden. Videre bidrar faget til å skape respekt og forståelse for kultur- og naturarv, og på dette grunnlaget kan nye løsninger utvikles. Faget skal også bidra til å gi lærlingene kunnskap om arbeidsgivers og arbeidstakers plikter og rettigheter og om betydningen av trepartssamarbeidet, der arbeidsgiveren, arbeidstakeren og myndighetene jobber sammen for å utvikle faget og et bedre arbeidsliv.

Kjerneelementer

Håndverk, verktøy og maskiner

Kjerneelementet håndverk, verktøy og maskiner handler om nøyaktighet i bilsalmakerarbeidet, god sømteknisk utførelse og forståelse av sammenhengen mellom håndlag, håndverksferdigheter og valg og bruk av ulike sammenføringsteknikker. Det handler også om valg av håndverktøy og maskiner og hvordan disse brukes og vedlikeholdes i produksjonen. Det innebærer å arbeide i tråd med gjeldende regelverk for helse, miljø og sikkerhet, deriblant ergonomiske arbeidsstillinger, trygge arbeidsrutiner og bruk av verneutstyr, datablad og bruksanvisninger som en integrert del av alt bilsalmakerarbeid.

Materialbruk og materialkunnskap

Kjerneelementet materialbruk og materialkunnskap handler om å bruke hud, møbelstoff, kunstskinn, ulike duker og både tradisjonelle og moderne stopningsmaterialer for å produsere holdbare og sikre bilsalmakerprodukter.

Videre handler det om å veilede kunden i å velge materialer ut fra materialenes egenskaper, kvalitet, funksjonalitet, holdbarhet og ulike sikkerhetskrav til forskjellige produkter.

Vedlikehold og reparasjon

Kjerneelementet vedlikehold og reparasjon handler om å restaurere, reparere og vedlikeholde bilsalmakerprodukter i veterankjøretøy og andre framkomstmidler. Videre handler det om å se sammenhengen mellom fagets historie og utvikling, ulike stilarter og tidsepoker og bruke kunnskapen i restaurerings- og reparasjonsarbeid. Det innebærer også å restaurere, reparere og vedlikeholde på en slik måte at produktene bevarer kravene til sikkerhet og funksjon.

Produktutvikling og nyproduksjon

Kjerneelementet produktutvikling og nyproduksjon handler om å utvikle nytt, tilpasse og produsere ulike bilsalmakerprodukter. Det innebærer å gjenbruke og å utvikle nye produkter og å bruke kunnskap om fagets historie for å videreutvikle produkter som er tilpasset dagens sikkerhetskrav, behov og marked. Videre handler det om å samarbeide med helsepersonell og andre faggrupper for å tilpasse og utvikle ulike hjelpemidler, annet tilpasset utstyr og andre bilsalmakerprodukter.

Tverrfaglige temaer

Folkehelse og livsmestring

I vg3 bilsalmakerfaget handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om å utvikle håndlag, gode arbeidsrutiner og evne til problemløsning og om å utvikle identitet og ta ansvarlige valg i eget liv og i skapende arbeid. Det handler også om hvordan man kan gi uttrykk for egne opplevelser, tanker og meninger i samarbeid med andre og i arbeidet med oppgaver innenfor bilsalmakerfaget.

Bærekraftig utvikling

I vg3 bilsalmakerfaget handler det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling om å reflektere kritisk rundt valg av materialer, produksjonsmetoder, verktøy og maskiner i en etisk og bærekraftig produksjon og hvordan dette kan påvirke utslipp og miljøavtrykk. Det innebærer å legge vekt på produksjon av holdbare produkter der vedlikehold og reparasjon er mulig, og å videreutvikle og skape nye bilsalmakerprodukter med god og varig kvalitet. Bærekraftig utvikling handler også om at faget er en del av arbeidet med å sikre verdens natur- og kulturarv.

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i vg3 bilsalmakerfaget innebærer å lytte til og gi respons i spontan og forberedt samtale. Det innebærer også å bruke fagspråk i kommunikasjon med kunder, leverandører, kolleger og andre samarbeidspartnere og å tilpasse kommunikasjonen til mottaker og formål. Lærlingene utvikler muntlige ferdigheter når de drøfter, reflekterer og presenterer produkter og metoder alene og i fellesskap.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i vg3 bilsalmakerfaget innebærer å bruke fagspråk til å utforme tekster tilpasset mottaker og formål. Det innebærer også å lage arbeidsbeskrivelser og å presentere og dokumentere arbeidsprosesser gjennom tekst og visualiseringer til kunder, kolleger, leverandører og andre samarbeidspartnere. Videre innebærer det å utforske og reflektere over faglige emner og problemstillinger, bygge opp argumentasjon og revidere egne tekster.

Å kunne lese

Å kunne lese i vg3 bilsalmakerfaget innebærer å finne og vurdere informasjon i faglitteratur, ulike tekster, arbeidsbeskrivelser, tegninger, bilder og illustrasjoner. Det innebærer også å sammenligne, tolke informasjon og trekke faglige slutninger ut fra kjent og ukjent fagstoff. Videre innebærer det å bruke kilder på en kritisk måte som lar seg etterprøve.

Å kunne regne

Å kunne regne i vg3 bilsalmakerfaget innebærer å hente ut, beskrive og tolke informasjon fra et tallmateriale. Det innebærer å bruke og bearbeide informasjonen for å forstå og vise sammenhenger og å sammenligne og presentere resultater på ulike måter. Det innebærer også å måle opp, beregne størrelser, vinkler, konstruere mønstre og rekonstruere former. Videre innebærer det å gjøre økonomiske beregninger i forbindelse med pristilbud.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i vg3 bilsalmakerfaget innebærer å bruke digitale ressurser til å innhente informasjon og å kommunisere og presentere eget arbeid. Digitale ferdigheter innebærer videre å vurdere, bearbeide og sammenstille informasjon, være kildekritisk og vise til kilder. Det innebærer også å utvikle etisk bevissthet og vise digital dømmekraft ved å følge regler og normer.

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål og vurdering vg3 bilsalmakerfaget

Kompetansemål

Mål for opplæringen er at lærlingen skal kunne

- planlegge, gjennomføre, vurdere og dokumentere eget arbeid
- utforske og eksperimentere med form, farge, teknikk, materiale og verktøy, utvikle ideer til ulike produkter og gjøre rede for hvordan ulike valg påvirker resultatet
- vurdere, lage og spesialtilpasse, reparere, restaurere og vedlikeholde ulike bilsalmakerprodukter
- snøre, stoppe og trekke seter i eller på ulike framkomstmidler
- trekke tak og utføre annet innvendig bilsalmakerarbeid i ulike framkomstmidler
- lage og montere kapell, kabrioleter og vinyltak til eldre framkomstmidler
- ta mål, lage maler og beregne materialforbruk til ulike bilsalmakerprodukter
- velge og bruke ulike sammenføringsteknikker og montere beslag på ulike materialer
- lage rynker og stive opp ulike materialer og gjøre rede for hvordan man lager ulike dekorasjoner i aktuelle materialer
- lage varetrekk og teppestykker med kanting til ulike framkomstmidler
- samarbeide med kunden og gjøre tilpassinger og innprøvinger av ulike bilsalmakerprodukter
- vurdere og tilpasse produkter og bilinteriør for kunder med spesielle behov
- beskrive ulike materialers oppbygning, egenskaper og bruksområder og bruke og vurdere dem ut fra kvalitet, kostnad og miljøperspektiv
- utforske bilsalmakerfagets tradisjon, historie og ulike bilsalmakerprodukter, gjøre rede for ulike krav til design, kvalitet, funksjon og sikkerhet og bruke dette i praktisk arbeid og i kommunikasjon med kunder
- gjøre rede for rengjøring, impregnering, farging og etterbehandling av ulike materialer og eksperimentere med dette gjennom praktisk arbeid
- reflektere og begrunne valg av verktøy, maskiner og håndverksteknikker ved tilpassing, produksjon og vedlikehold av bilsalmakerprodukter og gjøre rede for hvordan ulike valg kan påvirke resultatet
- beregne kostnader for produksjon ut fra en bestilling av et produkt eller tjeneste og gjøre rede for hvordan ulike valg kan påvirke tidsbruk, metode, materialer, pris og holdbarhet

- finne informasjon for å drøfte faglige spørsmål og problemstillinger og bruke kildene på en måte som lar seg etterprøve
- anvende og vedlikeholde maskiner og utstyr og følge gjeldende regelverk for helse, miljø og sikkerhet i arbeidet på verkstedet
- velge hensiktsmessige ergonomiske arbeidsstillinger i arbeidet på arbeidsplassen
- arbeide etter regelverk og avtaler som regulerer arbeidsforholdet i faget, og gjøre rede for arbeidsgiverens og arbeidstakerens plikter og rettigheter

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse. Lærlingene viser og utvikler kompetanse i vg3 bilsalmerfaget når de bruker kunnskaper, ferdigheter og kritisk tenkning til å løse arbeidsoppgaver i faget.

Instruktøren skal legge til rette for lærlingmedvirkning og stimulere til lærelyst gjennom varierte arbeidsoppgaver. Instruktøren og lærlingene skal være i dialog om lærlingenes utvikling i vg3 bilsalmerfaget. Lærlingene skal få mulighet til å uttrykke hva de opplever at de mestrer, og reflektere over egen faglig utvikling. Instruktøren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at lærlingene kan bruke veiledningen for å utvikle kompetansen sin i faget.

Vurderingsordning

Sluttvurdering

Før svenneprøven må alle som ikke har fulgt normalt opplæringsløp, ha bestått en skriftlig eksamen laget ut fra læreplanen i faget. Eksamen utarbeides sentralt og sensureres lokalt. Eksamen skal ikke ha forberedelsesdel.

Opplæringen i vg3 bilsalmerfaget skal avsluttes med en svenneprøve. Alle skal opp til svenneprøven, som skal gjennomføres innenfor en tidsramme på sju til ni virkedager.